

Ders İzlenice Formu

Doküman No:	
Yayın Tarihi:	
Revizyon Tarihi:	18.09.2026
Revizyon No:	1
Sayfa:	6

Bölüm Adı	İlahiyat	Güncelleme Tarihi		27/12/2024	
Dersin Kodu	Dersin Adı	Dersin Türü	Yıl	Yarıyıl	AKTS
İFA209	FIKİH USULÜ I (ARP)	Zorunlu	2026-2027	Güz	3
Dersin Seviyesi					
Lisans					
Haftalık Ders Saati (Kurumsal)		Haftalık Uygulama Saati		Haftalık Laboratuvar Sayısı	
2		0		0	
Öğrenim Türü					
Örgün					
Eğitim Dili					
Arapça					
Dersin Amacı					
İslam hukukunda hükümlerin delilleri ve uygulama yöntemleri gibi temel metodolojik konuların öğretilmesi.					
Dersin Ön Koşulu Olan Dersler					
Yok					
Dersin Ön Koşulu Olduğu Dersler					
Yok					
Dersin İçeriği					
İslam hukuku usulündeki kavramlar, Dinin delilleri olan Kur'an, Sünnet, icma, kıyas, örf-adet, bizden önceki şeriatların kuralları, Sahabelerin sözleri gibi ittifak edilen ve ihtilaf edilen deliller.					
Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar					
Yok					
Staj Durumu					
Yok					
Ders Kitabı / Malzemesi*					
1 Muhammad Abdüllatif Salih el-Farfûr, <i>ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî</i> , Yayın Tarihi: 2002, Yayıncı: Darü'l-Beyrûtî.					
Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri/Görevlileri					
Prof. Dr. Şevket Pekdemir					
Dr. Öğr. Üyesi Yasin Erden					
Ders Asistanı/Asistanları					
Arş. Gör. Sümeyye Aydın					

DERS ÖĞRENME ÇIKTILARI**						
ÖÇ-1	Kur'an, Sünnet, icma ve kıyas gibi dini delil ve yöntemleri öğrenir.					
ÖÇ-2	Bunların dışında ihtilafî hukuki delilleri (ikincil deliller) öğrenir: örf-adet, bizden önceki şeriatların kuralları, Sahabelerin sözleri ve kötülüğe götüren araçların engellenmesi gibi.					
ÖÇ-3	Fıkıh usulündeki hüküm koyan konusuna dair bilgi edinir.					
ÖÇ-4	Fıkıh usulündeki hüküm konusuna dair bilgi edinir.					
ÖÇ-5	Fıkıh usulündeki mükellef konusuna dair bilgi edinir.					
HAFTALIK DERS İÇERİKLERİ						
Hafta	Konular	Hedefler	Yetkinlikler			Kaynaklar ***
			Bilgi	Beceri	Yetkinlik	
1.	İslam fıkıh ilminin tanımı, amacı ve konusu.	İslam hukukunun tanımını, amacını, konusunu ve öğrenir.	x			➤ Farfûr, <i>ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî</i> , s. 13-14.
		İslam fıkıh usulü ilminin tanımını, amacını, konusunu ve genel çalışma konularını analiz eder.		x		
		Fıkıh usulü ilminin tanımı, amacı ve konusunu Hanefî ve mütekellim usulcülerini arasında karşılaştırır.			x	

Ders İzlenice Formu

Doküman No:	
Yayın Tarihi:	
Revizyon Tarihi:	18.09.2026
Revizyon No:	1
Sayfa:	6

2.	Kur'an'ın Hücciyeti	Kur'an'ın dinî bir delil olduğu ve benzeri konuların ispatlanması üzerine değerlendirmeler yapar.	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s.18-19
		Kur'an'ın dinî bir delil olma konusu analiz eder.		x		
		Bu konunun hem fıkıh hem de kelâmı kapsadığını anlar.			x	
3.	Kur'an'ın fıkıh usulü açısından mahiyeti	Kur'an'ın tüm ayetlerinin sübutunun kesin, delaletinin ise ayetler arasında farklılık arz ettiğini anlar	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 20-21.
		Dinî hükümlere bu açıdan yaklaşılması gerektiğini fark eder.		x		
		Bu konudaki ayetleri inceler.			x	
4.	Lafızların delâleti	Kur'an ve sünnet lafızlarının delaleti hakkında temel hususları öğrenir	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 23.
		Lafızları örnekler üzerinden iceler		x		
		Naslardaki lafızlara hakkında yorum yapar			x	
5.	Hâss lafızlar ve Emir	Tek bir vaz' ile bir tek mânayı ifade etmek üzere konulmuş lafızları tanır	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 24-29.
		Bu lafızlardan emri örnek naslar üzerinden inceler		x		
		Emir kipinin naslardaki durumunu değerlendirir			x	
6.	Hâss lafızlar ve Nehiy	Fıkıh usulü literatüründe işlendiği nehiy lafzını öğrenir	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 29.
		Nehiy lafzını örnek naslar üzerinden inceler		x		
		Nehiy kipinin naslardaki durumunu değerlendirir			x	
7.	Ara Sınava Yönelik Konu Özetlemeleri					
8.	Ara Sınav Haftası Ara sınav; ilk 7 hafta işlenen konuları ve hedefleri kapsayacak şekilde hazırlanacak, geçerli ve güvenilir ölçme araçlarıyla gerçekleştirilecektir.					
	Ara sınav değerlendirilmesi	Sınav % 100	Ödev % -	Oranlar, ders sorumlusu öğretim elemanı tarafından belirlenerek yandaki tabloya işlenir.		
9.	Âmm lafızlar	Bir kullanımda sözlük anlamına uygun olarak bütün fertleri istisnasız bir şekilde kapsayan lafızları tanır	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 30-32.
		Bu lafzı örnek naslar üzerinden inceler		x		
		Bu lafzın naslardaki durumunu değerlendirir			x	
10.	Müşterek lafızlar	Her biri ayrı vaz' ile olmak üzere birden fazla mânaya gelen lafızları tanır	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 33.
		Bu lafzı örnek naslar üzerinden inceler		x		
		Bu lafzın naslardaki durumunu değerlendirir			x	
11.	Müevvel lafızlar	Zannî delile dayanılarak mânalarından biri tercih edilen müşterek lafızları tanır	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 34.
		Bu lafzı örnek naslar üzerinden inceler		x		
		Bu lafzın naslardaki durumunu değerlendirir			x	
12.	Açık lafızlar	Naslardaki açık lafızlar olan zahir, nass, müfesser ve muhkemi tanır	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 35-36.
		Bu lafızları örnek naslar üzerinden inceler		x		
		Bu lafızları naslardaki durumunu değerlendirir			x	
13.	Kapalı lafızlar	Naslardaki kapalı lafızlar olan hafî, müşkil, mücmel ve müteşabihî tanır	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 36-38.
		Bu lafızları örnek naslar üzerinden inceler		x		
		Bu lafızları naslardaki durumunu değerlendirir			x	
14.	Kullanım açısından lafızlar	Fıkıh usulü açısından hakikat ve mecaz lafızlarını tanır	x			➤ Farfûr, ez-Zâd min Usuli'l-fikhi'l-İslâmî, s. 39-41.
		Bu lafızları örnek naslar üzerinden inceler		x		
		Bu lafızları naslardaki durumunu değerlendirir			x	

Ders İzlenec Formu

Doküman No:	
Yayın Tarihi:	
Revizyon Tarihi:	18.09.2026
Revizyon No:	1
Sayfa:	6

15.

Final Sınavına Yönelik Konu Özetlemeleri

Yarıyıl Sonu Sınavı Haftası

- Yarıyıl sonu sınavı; ilk 7 hafta işlenen konuların %25'ini, ara sınav sonrası işlenen konuların %75'ini kapsayacak şekilde hazırlanacak, geçerli ve güvenilir ölçme aracıyla gerçekleştirilecektir.

Öğrenci Sorumlulukları:

1. Her konuyla ilgili ilave kaynaklarda yer alan yayınların bireysel olarak araştırılması.
2. Öğrencilerin aktif katılım sağlamaları için ilgili haftanın konusuna ilişkin kaynakları okuması.
3. Derse devama ilişkin sınırın aşılması.
4. Dersin hedeflerinin gerçekleşme düzeyine ilişkin ders sorumlusu öğretim elemanına geri bildirimlerde bulunması.

Ders İzlençe Formu

Doküman No:	
Yayın Tarihi:	
Revizyon Tarihi:	18.09.2026
Revizyon No:	1
Sayfa:	6

Ders Değerlendirme

Yarıyıl (Yıl) İçi Etkinlikleri	Adet	Değer
Ara Sınav	1	100
Toplam		100
Yarıyıl (Yıl) Sonu Etkinlikleri	Adet	Değer
Final Sınavı	1	100
Toplam		100
Yarıyıl (Yıl) İçi Etkinlikleri		%40
Yarıyıl (Yıl) Sonu Etkinlikleri		%60
Toplam		%100

Ders İş Yüğü

Etkinlikler	Sayı	Süre (Saat)	Toplam İş Yüğü (Saat)
Ara Sınav	1	1	1
Final Sınavı	1	1	1
Derse Katılım	18	2	36
Bireysel Çalışma	18	2	36
Ara Sınav İçin Bireysel Çalışma	1	8	8
Final Sınavı İçin Bireysel Çalışma	1	10	10
Toplam İş Yüğü (Saat)			100
AKTS (Toplam İş Yüğü/30)			100/30=3,06

Ders İzlençe Formu

Doküman No:	
Yayın Tarihi:	
Revizyon Tarihi:	18.09.2026
Revizyon No:	1
Sayfa:	6

Program Çıktıları (PÇ) ile İslam Hukuku I Dersi Öğretim Çıktıları (ÖÇ) Matrisi

Program Çıktıları	ÖÇ 1	ÖÇ 2	ÖÇ 3	ÖÇ 4	ÖÇ 5	ÖÇ 6	ÖÇ 7
PÇ1) Kur'an'ı ve ilgili konuları bilir, anlar ve yorumlar.		2			3		
PÇ2) Hadis ve ilgili konularını bilir anlar ve yorumlar.		3			4		
PÇ 3) Hz. Peygamberin hayatıyla ilgili konuları bilir, anlar ve yorumlar.							
PÇ 4) Temel İslami İlimlerle ilgili konular ve bilgileri anlar, değerlendirir ve yorumlar.	3	1	4	3			
PÇ 5) Türk ve İslam tarihi, sanatları ile ilgili konular ve bilgileri anlar, değerlendirir ve yorumlar.	4	4	4	3	2		
PÇ 6) Felsefe ve din bilimleri konularıyla ilgili bilgileri değerlendirme ve yorumlayabilme yeteneğine sahip olur.							
PÇ 7) İlahiyat alanında toplumun ihtiyaç duyduğu konularda bilimsel, sosyal ve kültürel ulusal/uluslararası faaliyetlere katılır ve ilgili konularda elde ettiği bilgileri kullanma, geliştirme ve aktarma becerisini kazanır.							
PÇ 8) İlahiyat alanındaki verileri toplama, proje üretme, strateji geliştirme, etkinlik planlama, gerçekleştirme ve topluma sunma becerisine sahip olur.							
PÇ 9) Sistematik, tutarlı, eleştirel ve yaratıcı düşünme yetenek ve kapasitesini geliştirir. Disiplinler arası bakış açısı ile değerlendirme yapabilir.	2						
PÇ 10) Türkçeyi güzel ve doğru kullanır ve konuşur. Hitabet sanatının inceliklerini bilir ve uygular.							
PÇ11) Alanında kendisini daha iyi geliştirmeye yardımcı olacak bilgisayar, internet gibi bilgi teknolojilerini kullanma becerisine sahip olur.	1	2			1		
PÇ 12) Formasyonunun gerektirdiği kurumlara ve faaliyetlere iştirak ve intibak eder. Yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası dini, kültürel ve sosyal politikalarının geliştirilmesinde aktif rol üstlenebilir.							
PÇ 13) Bilgi birikimini uygulama ve eğitim-öğretim alanına taşıyabilir ve farklı ölçme ve değerlendirme yöntem ve teknikleri kullanabilir.					2		
PÇ 14) Yaşayan dünya dinleri ve dinî akım mensuplarıyla iletişim kurup, aracı roller üstlenip, bir arada yaşamaya yönelik ortak projeler üretebilir.							
PÇ 15) Yaşam boyu öğrenme, öğretme ve kendini geliştirme alışkanlığı kazanır.							
PÇ 16) Mesleki dil ve terminolojiye hâkim olur. Arapça, Osmanlıca ve Batı dillerinde yazılmış kaynakları ve metinleri okuyup değerlendirebilir. Yerli ve yabancı meslektaşlarıyla bilimsel ve kültürel iletişim kurabilir.							
PÇ 17) Demokrasi, insan hakları, toplumsal, bilimsel, kültürel, dinî değerler ve mesleki etik ilkelere uygun davranır Bilgisiyle örtüşen davranışlar sergileyerek topluma örnek olma şuuruyla hareket eden iyi bir insan ve vatandaş olur. Beşeri münasebetlerinde ve iletişiminde gerekli özelliklere sahip olur ve sosyal ilişkileri olumlu düzeyde yürütebilir.							
PÇ 18) Dinî konularda ilgili kişi ve kurumları bilgilendirme, sorunlara yazılı ve sözlü olarak çözüm önerileri sunma becerisi kazanır.							
PÇ 19) Dinî konularda uzman kişilerle bilgi alışverişinde bulunma ve tartışma becerisine sahip olur.			3				
PÇ 20) İlahiyat alanındaki sorunları dinî temel kaynaklardan hareketle tanımlar ve gerektiğinde bireysel ve ekip halinde çalışarak çağdaş sorunlara bilimsel ve objektif alternatif çözümler üretebilir.			3				

Programa Özgü Ölçütler (PÖÖ) ile İslam Hukuku I Dersi Öğretim Çıktıları (ÖÇ) Matrisi

Programa Özgü Ölçütler	ÖÇ 1	ÖÇ 2	ÖÇ 3	ÖÇ 4	ÖÇ 5	ÖÇ 6	ÖÇ 7
PÖÖ 1 İslam hukukunun yöntem ve delillerini kavrama		4					
PÖÖ 2 İslam hukukundaki hükümlerin kaynaklarını anlama	3						
PÖÖ 3 İtikat, ibadet, ahlak ve muamelata dair usul ve esasları kavrama ve dayandığı temelleri bilme							
PÖÖ 4 Kur'an ve sünnet bütünlüğünü esas alan bir yaklaşıma sahip olma	4	4	4	4	4		

Ders İzlençe Formu

Doküman No:	
Yayın Tarihi:	
Revizyon Tarihi:	18.09.2026
Revizyon No:	1
Sayfa:	6

PÖÖ 5 Bütüncül ve sistematik bir dini düşünce ve kavrayışa sahip olma							
PÖÖ 6 Zaman ve mekâna göre ortaya çıkan farklı dini yaklaşımları doğru anlama ve tutarlı değerlendirme yetkinliğine sahip olma							
PÖÖ 7 Din istismarı, şiddet, İslam karşıtlığı gibi dine ve topluma zararlı eğilimlere karşı söylem ve tutum geliştirebilme yetkinliğine sahip olma							
PÖÖ 8 Farklı düşünce ve yorumlar karşısında saygı ve adaleti esas alma yetkinliğine sahip olma							
PÖÖ 9 Kişi ve kurumlar yerine ilke ve değerleri üstün tutan bir anlayışa sahip olma							
PÖÖ 10 İslam mezhepleri hakkında bilgi edinme	1	1	3	3	3		
PÖÖ 11 Toplumun inanç, ibadet, ahlak, örf ve adetlerini İslam'ın temel kaynakları ışığında yorumlama ve toplumu aydınlatma yetkinliğine sahip olma							
PÖÖ 12 Dini danışmanlık ve rehberlik bilgi ve becerisine sahip olma	4	4	2	2	1		
PÖÖ 13 Akıl, bilgi, istişare, emanete riayet, ehliyet ve adalet gibi temel değerler/ilkeler ışığında çalışma ve sorumluluk üstlenebilme yetkinliğine sahip olma							
PÖÖ 14 İslam kültür, sanat ve medeniyeti hakkında temel ve bütüncül bilgilere sahip olma							